

GOSPODARKA – podsumowanie analizowanego obszaru

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądany
Wartość PKB wzrosła, jednak udział województwa w wartości krajowej spadł			
Wartość PKB per capita wzrosła, jednocześnie w rankingu województw odnotowano spadek			
Wartość wypracowanej WDB wzrosła, jednak udział w wartości krajowej spadł			
Wzrosła wydajność pracy w regionie, jednak zmiana była niższa niż średnio w kraju			
Stopa inwestycji wzrosła, przy jednoczesnym spadku średniej krajowej			
Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła zarówno w regionie jak i w kraju			
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w regionie nieznacznie wzrosła przy większym wzroście w Polsce			
Wzrósł udział przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu zarówno w regionie jak i w kraju			
Produkcja sprzedana przemysłu wzrosła, jednak spadł udział opolskiego w wartości dla kraju			
Wzrosła produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca, zarówno w regionie jak i w kraju			
Wzrósł udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej, wzrost ten był większy niż średnio w kraju			
Wzrosła liczba pracujących w gospodarce narodowej, zarówno w regionie jak i w kraju			
Wzrosło zatrudnienie w grupie wiekowej 20-64 osiągając tempo wzrostu wyższe niż przeciętnie w Polsce			
Liczba bezrobotnych wzrosła przy czym wzrost ten był niższy niż w Polsce			
Stopa bezrobocia wzrosła nieco powyżej średniej krajowej, jednak w ostatnich latach wszystkie województwa odnotowały jej spadek			
Odsetek długotrwale bezrobotnych był jednym z najniższych w kraju			
Liczba jednostek aktywnych badawczo znacznie wzrosła, zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw			
Udział przedsiębiorstw innowacyjnych spadł, jednak spadek był jednym z najniższych w kraju			
Województwo opolskie rozwijało się wolniej w zakresie innowacji niż inne regiony UE, co skutkowało przejściem z grupy umiarkowanych innowatorów do grupy innowatorów o skromnych wynikach			
Spadła liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego			
Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego wzrosła, a wzrost ten był jednym z większych w kraju			
Liczba pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła			
Wzrost eksportu był bardziej dynamiczny od importu w regionie i średnio w kraju			

GOSPODARKA – podsumowanie analizowanego obszaru

Sfera gospodarki regionalnej stanowi najbardziej wyrazisty rezultat wykorzystania dostępnych zasobów i zdolności budowania na ich podstawie konkurencyjności danego obszaru. Jej siła zależy zarówno od czynników endogenicznych, zależnych od podmiotów działających wewnątrz regionu i spożytkowujących dostępne w nim zasoby, jak też czynników egzogenicznych, które ujawniają się w postaci szans i zagrożeń, jakim sprostać muszą wszyscy uczestnicy życia społeczno-gospodarczego. Przedsiębiorczość mieszkańców oraz innowacyjność podmiotów gospodarczych działających w regionie warunkują wykorzystanie dostępnego potencjału. Czynniki decydujące o rozwoju regionalnym można uporządkować w trzech grupach: cech i polityki specyficznej dla danego kraju, naturalnego „wyposażenia” regionu (położenie geograficzne, zasoby naturalne, demografia, charakter regionu) oraz aktywów regionalnych (transport, infrastruktura, kapitał ludzki). Dwie pierwsze grupy są całkowicie, lub w znacznym stopniu niezależne od prowadzonej polityki regionalnej, jednak aktywa regionalne są przez nią kształtowane jako czynniki regionalnego wzrostu [2]. Rozwój regionu powinien mieć charakter harmonijny, czyli prowadzić do poprawy wszystkich parametrów opisujących region i jego zasoby, przy tym jednak zmiany te powinny być prowadzone w uporządkowany sposób, uwzględniający regionalne uwarunkowania (możliwości i ograniczenia). Właściwe wykorzystanie zasobów materialnych i niematerialnych dostępnych w regionie przekłada się – w wymiarze ekonomicznym – na poprawę jego zdolności konkurencyjnej, o czym świadczy zajmowana pozycja wśród innych regionów. W skali kraju takim punktem odniesienia dla Opolskiego są wszystkie województwa, przeciętny poziom osiągany dla całej Polski, a ponadto – z racji jego międzymetropolitalnego usytuowania – dolnośląskie i śląskie, które stanowią szczególnie istotne jednostki porównawcze dla zjawisk zachodzących w regionie, choć należy pamiętać, że Dolny i Górny Śląsk należą do pięciu najszybciej rozwijających się regionów w Polsce.

W latach 2008-2014 (dla których w wielu przypadkach dostępne są ostatnie potwierdzone dane) wskaźniki rozwoju gospodarczego regionu wykazywały tendencję wzrostową, odzwierciedlając podobny kierunek co w przypadku średnich wielkości tych wskaźników dla całej Polski. Produkt Krajowy Brutto obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w regionie i stanowi o dobrobycie mieszkańców regionu [45, s. 27]. W 2014 roku województwo opolskie osiągnęło PKB rzędu 36,4 mld zł, co odzwierciedla udział w krajowym PKB na poziomie 2,1%. Łączny udział województwa opolskiego i 8 innych województw o najmniejszym udziale w krajowym PKB w 2014 roku stanowił blisko 28%. Należy przy tym odnotować odmienną dynamikę PKB w regionie, której wartość w latach 2009-2013 sytuowała się pomiędzy średnią dynamiką dla Polski i UE28. Jednocześnie dynamika PKB w regionie w 2014 roku osiągnęła wartości wyższe niż średnia dla kraju oraz dla UE28. W przypadku PKB per capita (przypadający na 1 mieszkańca) w analizowanym okresie zaobserwować można było systematyczny wzrost wartości wskaźnika. Dodatkowo od 2010 roku znacząco przyspieszyła dynamika, przekraczając w 2014 roku średnią krajową. W województwie opolskim udało się nadrobić dystans pod względem PKB na 1 mieszkańca wg PPP (UE28=100), co świadczy o rosnącej konwergencji (spójności) zewnętrznej oraz stopniowo poprawiającym się dobrobycie społecznym. Utrzymanie wysokiej dynamiki wzrostu PKB jest kluczowe dla rozwoju województwa. Zwiększenie tempa

Regionalna wartość PKB wzrosła, jednak ten wzrost nie był tak znaczny, jak w przypadku innych województw, co przełożyło się na spadek pozycji województwa opolskiego w rankingu województw na ostatnią pozycję w kraju.

W 2014 roku województwo opolskie wraz z województwem wielkopolskim odnotowało najwyższe w kraju tempo wzrostu gospodarczego na poziomie 3,9 %.

wzrostu PKB w województwie opolskim może wynikać zarówno z relatywnie wysokich na tle kraju udziałów MŚP w strukturze podmiotowej gospodarki regionalnej, które łagodzą wpływ zmian koniunktury na gospodarkę, jak też z powiązań z gospodarką europejską poprzez inwestycje zagraniczne w regionie, które zwiększają możliwości wymiany z rynkami zagranicznymi w różnych fazach cyklu koniunkturalnego.

W województwie opolskim rośnie zarówno wypracowywana w regionie wartość dodana brutto (WDB), jak i wydajność pracy mierzona udziałem WDB przypadającym na jednego zatrudnionego. Regionalna WDB w 2014 roku wzrosła względem 2008 roku o blisko 24%, jednak skala zmiany uplasowała województwo na przedostatnim miejscu w kraju. Ważna jest także struktura i dynamika WDB w ujęciu sektorowym, która odzwierciedla cechy regionu na tle kraju. Przesunięcia międzysektorowe były minimalne i dokonały się pomiędzy usługami na korzyść przemysłu wskazując na stabilność struktury sektorowej gospodarki regionalnej, z największym udziałem sektora usług, następnie przemysłu, budownictwa i na ostatnim miejscu – rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. W przypadku wartości dodanej brutto przypadającej na 1 pracującego region odnotowuje wyższy udział przemysłu, a niższy usług niż przeciętnie w Polsce. Jest to

Najwyższą dynamiką wydajności pracy charakteryzował się sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, w którym odnotowano znaczny wzrost wydajności pracy (WDB na 1 pracującego) przekraczając w 2014 roku średnią dla kraju o ponad 17% przy wzroście w stosunku do 2008 roku prawie o 48%.

struktura charakterystyczna dla województw zachodniej Polski od śląskiego, poprzez opolskie, dolnośląskie po lubuskie. Najwyższą dynamiką wydajności pracy charakteryzował się sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, w którym odnotowano znaczny wzrost wydajności pracy. Wolniej rosły w regionie wydajności pozostałych sektorów: przemysłu, usług i budownictwa. O ile w usługach przyrost wydajności nastąpił na poziomie porównywalnym ze średnią dla całej Polski, o tyle w budownictwie była dużo słabsza niż w skali kraju, podobnie w przemyśle. Porównania sektorowe ujawniają obszary luk produktywności, które powinny stanowić punkt wyjścia do programowania działań zwiększających wydajność sektorów istotnych z perspektywy regionu. Uwzględniając relatywnie znaczący udział sektora budownictwa w regionalnym rynku pracy, należy podjąć kompleksowe działania umożliwiające poprawę jego produktywności, a tym samym struktury regionalnego WDB.

Stopa inwestycji uległa poprawie i pozwoliła na przesunięcie regionu opolskiego w rankingu województw z 16 miejsca w 2008 roku na 10 miejsce w 2013 roku.

Stopa inwestycji odzwierciedla stosunek procentowy wartości nakładów brutto na środki trwałe w relacji do wartości PKB wyrażonych w walucie krajowej. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym więcej przedsiębiorstwa inwestują w majątek trwały. Stopa inwestycji nieznacznie uległa poprawie, tworząc realne podstawy pod wzrost produktywności pracy w kolejnych latach, a potwierdzeniem ich skutecznego wykorzystania byłoby oczekiwane zwiększenie wartości WDB ogółem oraz per capita, jednak dynamika wzrostu słabnie.

Świadczy to o wyczerpywaniu się dotychczas wykorzystywanych źródeł poprawy wydajności.

Liczba miejsc pracy wraz z dynamiką PKB wpływają na poziom bezrobocia i wynagrodzeń, pod tym względem na tle Polski, województwo opolskie charakteryzuje się gorszą sytuacją ze stopą bezrobocia na poziomie 104 % średniej krajowej w 2015 roku i zmianami w całym okresie, które wykazywały minimalną tendencję wzrostową (0,3 pkt. proc). W tym samym czasie większy wzrost stopy bezrobocia odnotowało województwo śląskie, a znaczny spadek – dolnośląskie. Pod względem wynagrodzeń, odzwierciedlających udział zatrudnionego w dochodach wypracowanych wspólnie w procesach produkcji i świadczenia usług w regionach, sytuacja mieszkańców województwa opolskiego odbiega od przeciętnej dla kraju, a ich nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca usytuowały się w 2014 roku na poziomie 89,2% średniej krajowej. Przy WDB na 1 pracującego rzędu 95,5% średniej krajowej wskazuje to na występującą dysproporcję między wydajnością a wynagrodzeniem za pracę.

Wśród czynników wzrostu PKB istotną rolę odgrywa praca ludzka i kapitał. Rynek pracy jest silnie poddany zjawiskom demograficznym, z których przyrost naturalny oddziałuje na podaż pracy z opóźnieniem – nawet 20-letnim, natomiast konsekwencje ruchu wędrownego (migracje) uwidaczniają się w średnim i krótkim okresie. Jednym ze skutków zmian zachodzących w gospodarce regionu było zwiększenie się poziomu zatrudnienia. Świadczy to o ożywieniu gospodarczym w województwie. Rosnący popyt na pracę doprowadził m.in. do przekroczenia w 2015 roku wartości wskaźnika zatrudnienia w województwie opolskim w porównaniu do województwa śląskiego. Może to stymulować migracje międzyregionalne między województwem opolskim w kierunku Dolnego Śląska (emigracja), w którym od 2014 roku wskaźnik zatrudnienia przedstawia się korzystniej oraz z Górnego Śląska (imigracja) w kierunku Opolszczyzny. Brak satysfakcjonujących warunków pracy (pod względem wynagrodzeń) oraz wyższa stopa bezrobocia kreuje zachęty dla migracji międzywojewódzkiej, co szczególnie istotne jest w przypadku województwa opolskiego, jako regionu zlokalizowanego pomiędzy dużymi ośrodkami metropolitalnymi z atrakcyjnym rynkiem pracy. O ile w kierunku Dolnego Śląska odnotowywane było ujemne saldo migracji, o tyle z województwa śląskiego nastąpił dodatni ruch wędrowny, pomimo niższej stopy bezrobocia niż w opolskim i wysokiego poziomu wynagrodzeń [45, 32, 40-41].

Na kształtowanie się regionalnego wzrostu gospodarczego wpływa również struktura rozmieszczenia ludności w podziale na mieszkańców miast i wsi, głównie ze względu na występujące w miastach efekty aglomeracyjne. W rezultacie wyższy odsetek ludności wiejskiej towarzyszy niższemu poziomowi PKB na mieszkańca. W przypadku województwa opolskiego prawidłowość tę można potwierdzić, bowiem w stosunku do całej Polski udział populacji regionu wynosił w 2015 roku 2,6% podczas gdy odsetek zamieszkujących w miastach województwa był niższy względem kraju (2,2%), a na obszarach wiejskich wyższy (3,1%). Uwzględniając większą niż średnia dla kraju aktywność zawodową mężczyzn z obszarów wiejskich oraz osób młodych, a także relatywnie niewielkie rozmiary województwa, rysuje się konieczność zwiększenia dostępności przestrzennej miast regionu o niskich wskaźnikach bezrobocia dla wzrostu liczby pracujących, a tym samym potencjału wzrostu PKB.

W 2014 roku województwo zajęło 3 miejsce w kraju pod względem udziału produkcji roślinnej, a wydajność upraw zbóż mierzona plonami z hektara przekroczyła w 2015 roku średnią krajową o 35%.

Województwo opolskie cechują niższe niż przeciętne dla kraju wartości wskaźników przedsiębiorczości, odnoszących się do liczby podmiotów gospodarki wpisanych do rejestru REGON oraz podmiotów nowo zarejestrowanych. Zarówno pod względem pierwszego z nich (9 miejsce w skali kraju w 2015 roku), a przede wszystkim drugiego (15 miejsce w 2015 roku), sytuacja jest niezadowalająca. Prowadzi ona do pogłębiania się luki przedsiębiorczości, obrazowanej dysproporcjami pomiędzy wartościami odnotowywanymi dla województwa względem średniej dla Polski. Jednocześnie, w mniejszym stopniu, widoczny jest efekt

dekoniunktury dla tworzenia nowych podmiotów (tzw. hipoteza impulsu recesyjnego odnosząca się do tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw [1, s. 149]. Warto przy tym wskazać jako możliwe wyjaśnienie tego zjawiska, relatywną łatwość uzyskania porównywalnych zarobków poprzez migrację do krajów Europy Zachodniej [47], a także specyfikę regionu nacechowaną ostrożnością i pragmatyzmem właściwymi dla kultury niemieckiej [48]. Nałożenie zmian PKB i zmian liczby nowo rejestrowanych podmiotów w REGON ujawnia ciekawe zjawisko rocznego przesunięcia tendencji, gdzie PKB wydaje się reagować na zmianę liczby nowych zarejestrowanych podmiotów. Jednak obserwacja ta wymagałaby pogłębionych analiz, bowiem może mieć charakter pozorny, a nie przyczynowo-skutkowy. Z pewnością natomiast godne uwagi jest zjawisko zróżnicowania wewnątrzregionalnego pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, szczególnie wyjaśnienie przyczyn tendencji spadkowej odnotowywanej w siedmiu powiatach województwa opolskiego. Porównania sektorowe wskazują, iż w województwie rejestrowanych jest więcej niż przeciętnie w kraju podmiotów przemysłowych i budowlanych, co wskazuje na możliwe kierunki kompleksowego wsparcia oferowanego dla zwiększenia przeżywalności i produktywności przedsiębiorstw w regionie.

W tym kontekście pozytywnie należy ocenić znaczący przyrost udziału jednostek aktywnych badawczo w województwie, a zwłaszcza fakt, iż większość z nich stanowiły przedsiębiorstwa. Dynamika wzrostu pod tym względem była jedną z większych w Polsce i spowodowała zmianę pozycji regionu w rankingu województw z miejsca 15 w 2008 roku na pozycję 6 w 2015 roku. Poprawia to perspektywy rozwojowe zarówno samych podmiotów gospodarczych, jak i województwa, jako całości, budując jego potencjał innowacyjny, oparty w głównej mierze na przedsiębiorstwach przemysłowych. Ich udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw innowacyjnych był wyższy niż przeciętny w skali kraju, co również można powiązać ze specyfiką kulturową regionu (współtworzącą środowisko instytucjonalne danego obszaru), widoczną także w ujęciu przestrzennym (dominacja podmiotów wprowadzających

W latach 2008-2015 region odnotował drugi w Polsce wzrost liczby i udziału jednostek aktywnych badawczo, w tym przedsiębiorstw prowadzących działalność badawczo-rozwojową, oraz znaczny wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność B+R na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej.

innowacje produktowe na terenach o znaczącym udziale mniejszości niemieckiej [48]. Czynniki społeczne takie jak jakość kapitału ludzkiego mierzona poziomem wykształcenia w grupie wiekowej 30-34 lata, oraz struktura zatrudnienia w regionie wraz z wynikami aktywności przedsiębiorstw przejawiającymi się w udziale eksportu w obszarze średnio-wysokich/wysokich technologii oraz sprzedaży innowacji do firm i na rynek przez MŚP sytuują województwo opolskie na poziomie bliskim średniej unijnej lub ją przewyższającym (wykształcenie), tworząc pozytywne warunki dla działalności innowacyjnej – w myśl założeń złożonego wskaźnika innowacyjności w UE. Zarazem wiele spośród uwarunkowań branych pod uwagę w unijnym rankingu innowacyjności, zwłaszcza związanych z sieciowaniem MŚP oraz aktywnością patentową, a także upowszechnieniem postaw innowacyjnych wśród MŚP kształtuje się poniżej średniej UE, przesuwając województwo z grupy umiarkowanych innowatorów, do tych o słabych wynikach.

W zakresie charakterystyk produkcji sprzedanej w regionie nastąpił wzrost w odniesieniu do działalności przemysłowej, a spadki odnotowały sektory budowlany i rolnictwa. Województwo charakteryzuje stosunkowo wysoki na tle kraju udział MŚP w produkcji sprzedanej przemysłu, co należy oceniać korzystnie, bowiem sektor MŚP lepiej w porównaniu z dużymi podmiotami gospodarczymi absorbuje zmiany koniunkturalne, stabilizując sytuację ekonomiczną regionu. Należy przy tym zwrócić uwagę, że w przypadku podmiotów świadczących zaawansowane usługi dla przemysłu, efekty aglomeracyjne (bliskość dużych przedsiębiorstw produkcyjnych) są istotnym czynnikiem zwiększania ich obecności na danym obszarze. Ze względu na wysoką wartość tworzoną w usługach tego typu, ich przyciąganie i utrzymywanie jest pożądanym kierunkiem polityk rozwoju regionalnego.

Od 2014 roku produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca wzrastała (zarówno w województwie opolskim jak i w kraju), choć dynamika produkcji sprzedanej budownictwa w regionie w 2015 roku była niższa o 10,7 pkt proc. w stosunku do 2008 roku. W porównaniu z innymi województwami wartość wskaźnika dynamiki produkcji sprzedanej budownictwa w 2015 roku uplasowała województwo na 5 pozycji w kraju.

Pod względem produkcji rolnej, województwo charakteryzuje wyższy niż w kraju udział produkcji roślinnej, związany z dążeniem do optymalnego wykorzystania zasobów gleb wysokiej jakości, jakie występują w regionie. Mimo, że udział województwa w krajowej strukturze produkcji rolnej jest relatywnie niewielki, to w 2014 roku województwo zajęło 3 miejsce w kraju pod względem udziału

produkcji roślinnej, a wydajność upraw zbóż mierzona plonami z hektara przekroczyła w 2015 roku średnią krajową o 35%. Wraz z wyższą niż w kraju WDB na 1 pracującego wskazuje to na potencjał sektora dla budowy podstaw harmonijnego rozwoju gospodarki województwa, co wymaga jednak dopasowania polityki regionalnej w tym obszarze do trendów ujawniających się na rynkach zbytu, m.in. tendencji slow food, opartej na rolnictwie zrównoważonym z jednej strony, a dostarczania tzw. żywności funkcjonalnej wykorzystującej potencjał wysokotowarowych gospodarstw rolnych z drugiej.

Ułatwieniem dla działających w regionie przedsiębiorstw jest rozwinięta infrastruktura, zarówno teleinformatyczna, jak i komunikacyjna. Dostęp do internetu szerokopasmowego, w 2015 roku usytuował województwo na 3 miejscu w kraju. Dobrze rozwinięta sieć gałęziowa transportu i fakt położenia regionu w III korytarzu międzynarodowym TEN-T stanowią niezmienny atut konkurencyjny opolskiego. Dostępność terenów inwestycyjnych położonych wzdłuż A4 powinna przekładać się w średnim i długim czasie na wzrost atrakcyjności regionu dla nowo napływających przedsiębiorstw. Połączenia sieci wewnątrzregionalnej, tworząc warunki do wzrostu mobilności pracowników pomiędzy regionalnymi biegunami wzrostu (ośrodki miejskie), a miejscami zamieszkania także stanowią o przyszłej atrakcyjności lokalizacyjnej województwa, wraz z jakością kapitału społecznego i jego dostępnością. W tym kontekście pozytywnie należy ocenić dla obserwowanego okresu lat 2008-2015 zdolność regionu do przyciągania i utrzymywania inwestycji zagranicznych. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym nieznacznie spadła, jednak wartość zainwestowanego kapitału zapewniła województwu 8 lokatę w skali kraju pod względem osiągniętego wzrostu, dystansując pod tym względem m.in. województwo mazowieckie. Struktura źródeł kapitału utrzymała się na niezmiennym poziomie, jednak zmniejszyła się nieznacznie liczba podmiotów wywodzących się z Niemiec i Holandii, a pojawili się inwestorzy zarejestrowani m.in. na Cyprze. Pięciokrotnie zwiększyła się wartość kapitału z Luksemburga. Ten ostatni element wymaga głębszej obserwacji, ponieważ może być związany z wykorzystaniem zjawiska optymalizacji podatkowej poprzez przenieście działalności do krajów określanych popularnie mianem „rajów podatkowych”. W tym przypadku zmiana inwestora miałaby jedynie charakter formalny. Niewątpliwym jednak i zdecydowanie korzystnym skutkiem otwartości województwa na inwestorów zagranicznych jest wzrost liczby pracujących w tych podmiotach (w 2015 roku reprezentowali 8,7% ogółu pracujących w regionie), któremu towarzyszy wzrost średnich wynagrodzeń. Jeszcze istotniejsze znaczenie dla budowania trwałych podstaw konkurencyjności regionu ma poprawa wskaźników bilansu handlu zagranicznego. Aktywność eksportowa pomiędzy 2008 a 2014 rokiem (za wyjątkiem 2009 roku) systematycznie rosła, podobnie jak nieco mniejszy w skali import, co pozwoliło utrzymać w regionie dodatnie saldo bilansu handlowego (średnia dla kraju była ujemna), świadczące o dobrych umiejętnościach przedsiębiorstw województwa opolskiego w konkurencji międzynarodowej [38].

Pomimo spadku liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w regionie, wzrosła wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego, a wzrost ten był jednym z większych w kraju. Ponadto, wzrosła liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego, co może świadczyć m.in. o korzystnych warunkach do rozwoju i prowadzenia biznesu w województwie opolskim.